

Svenskarnas attityder till alkohol

– tre trender mot en mer tillåtande syn

Förord

I årets Alkoholindex ser vi att attityden till alkohol fortsätter att bli mer tillåtande. Den första mätningen gjordes 2010 och sedan dess har acceptansen för alkohol aldrig varit så hög som den är nu. Vi har identifierat tre trender som vi har valt att lyfta och som ger en bild av hur attityder har förändrats.

Den första trenden i Alkoholindex visar att skillnaderna mellan män och kvinnors attityder till drickande minskar. Sedan starten av Alkoholindex har män haft en mer tillåtande syn på alkohol än kvinnor. Så är det fortfarande, men kvinnor blir allt mer tillåtande och det är framför allt de äldre kvinnorna som driver den utvecklingen.

Den andra trenden handlar om alkohol och barn. De allra flesta av oss vill barns bästa och att barn ska slippa behöva uppleva de negativa sidorna av alkohol. Därför blir jag bekymrad över svaren i Alkoholindex, där synen på berusning i sammanhang där barn är närvarande är i förändring. Vi ser också en förskjutning i hur allvarligt svenskarna ser på att vid enstaka tillfällen bjuda minderåriga i den egna familjen på alkohol, allt färre tycker att det är fel.

Den tredje trenden som vi ser är högre acceptans för vardagsdrickande. Här har vi tittat på vårt Vardagsindex och ser att svenskarna, sedan mätningarna startade, aldrig varit mer tillåtande gentemot vardagsdrickande än nu. Ett exempel på förskjutning i attityder är att använda alkohol för att koppla av en vardagskväll, färre tycker att det är helt fel. Jag tror att det är ett tecken på den stressade tid vi lever i. Allt ska hinnas med och dessutom dokumenteras på sociala medier. Många har ett behov av att slappna av och för en stund glömma stressen. Men alkohol är inte svaret. Vi vet att det allt för ofta kan skapa en negativ spiral med psykisk och fysisk ohälsa som följd. Det kan också vara en ingång till beroende.

För att vi på IQ ska kunna verka för ett samhälle där alkoholdrycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada, behöver vi förstå de attityder som finns till alkohol och berusning. Alkoholindex är ett sätt att göra det och samtidigt en möjlighet att sprida kunskap om de normer och attityder som råder. Av den anledningen, och för att kunna presentera resultat nedbrutet på länsnivå, har vi också valt att fördubbla antalet intervjuer till drygt 4000 i årets undersökning.

Att alkohol har en självklar roll i många människors vardag är en norm som vi vill utmana. Årets Alkoholindex visar att det nu är viktigare än någonsin att arbeta för ett smartare förhållningssätt till alkohol.

Karin Hagman
Vd, IQ

Alkoholindex 2018

Den övergripande trenden enligt Alkoholindex är att allt fler har fått en mer tillåtande attityd till alkohol och berusning. Undersökningen visar också att det finns ett samband mellan attityder och faktisk konsumtion. Men frågan är, riskerar den mer tillåtande attityden att öka andelen personer med riskkonsumtion i Sverige?

61,4

Lägst Alkoholindex någonsin.

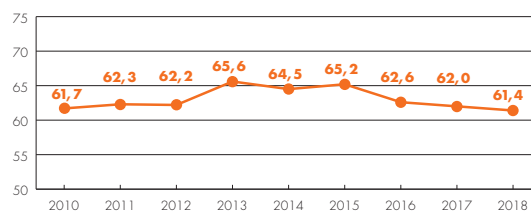
Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings (CAN) Monitormätning är 30 procent av befolkningen (17–84 år) så kallade riskkonsumenter, vilket är fyra procentenheter lägre än när Monitormätningarna startade 2004. Jämfört med 2010, när Alkoholindex genomfördes för första gången, är andelen riskkonsumenter relativt oförändrad. Riskkonsumtion definieras som konsumtion av minst 14 standardglas för män och nio standardglas för kvinnor i veckan eller som intensivkonsumtion (druckit motsvarande en flaska vin eller mer vid ett och samma tillfälle) minst en gång under de senaste 30 dagarna. Begreppet riskkonsumenter inkluderar både lång- och kortsiktiga risker för skador till följd av alkoholkonsumtion.¹

Nästan dubbelt så många män som kvinnor räknas som riskkonsumenter, 38 procent av männen är riskkonsumenter och 22 procent av kvinnorna. Högst andel riskkonsumenter återfinns i gruppen 17–29 år (46 procent) och lägst är andelen bland 65–84-åringarna (15 procent).²

Lägst Alkoholindex någonsin

2018 års Alkoholindex är en årligt återkommande undersökning med syfte att följa hur svenskarnas attityder till alkohol i olika situationer förändras över tid. Ju högre indexvärde desto mer återhållsam är attityden. 2018 års Alkoholindex på 61,4 är det lägsta sedan mätningarna startade 2010 (61,7), vilket betyder att attityden till alkohol och berusning är något mer tillåtande än den har varit tidigare. Sett över tid har värdet varierat från 61,4 (årets index) till 65,6 (2013). Sedan 2015 har trenden varit nedåtgående och indexvärdet har totalt minskat med 3,8 enheter, vilket alltså indikerar en mer tillåtande attityd till alkohol. Samtidigt ser vi att CAN:s uppgifter över andelen personer med riskkonsumtion är relativt oförändrad.

Figur 1. IQs Alkoholindex 2010–2018

¹ <https://www.can.se/contentassets/14703e2c9a1340f49bfd35ef7da495b1/befolkningens-sjalvrporterade-alkoholvanor-2004-2017.pdf>

² Ibid

IQs Alkoholindex

IQs Alkoholindex är ett samlat mått på svenskarnas attityd till alkohol, med betoning på berusningsdrickande. Indexet skapas från svaren på nio frågor om vad människor tycker är rätt eller fel när det gäller alkohol i olika situationer. Samma frågor ställs sedan 2010 en gång per år till personer 16 år och äldre. Ju högre index, desto mer återhållsam är attityden. Om alla svarade "helt fel" på alla frågor skulle indexvärdet bli 100. Och om alla svarade "helt rätt" skulle det bli 0. Undersökningen genomförs av Novus.

De unga går mot strömmen och blir mer återhållsamma.

Ett exempel på ett allt mer tillåtande synsätt är den fråga i Alkoholindex som ställs om huruvida det är rätt eller fel att någon gång dricka så mycket att man mår dåligt dagen efter. 2010 ansåg 39 procent att det var helt fel, 2018 är den siffran nere på 25 procent. Det finns en viss skillnad mellan könen. 23 procent av männen och 28 procent av kvinnorna anser att det är helt fel. Men i denna fråga finns det framför allt skillnad mellan åldersgrupperna. Endast 11 procent av de under 24 år och 8 procent av 25–34-åringarna anser att det är helt fel medan 56 procent av 65–74-åringarna och 59 procent av de över 75 år anser samma sak.

Ytterligare en fråga från Alkoholindex som exemplifierar en mer tillåtande attityd är den om huruvida det är rätt eller fel att ge alkohol i present till någon som man inte känner så väl. I årets mätning anser 21 procent att det är helt fel, en minskning med 15 procentenheter sedan 2010 då 36 procent ansåg att det var helt fel. Även här går skiljelinjerna främst mellan olika generationer. De yngre har en betydligt mer tillåtande attityd, exempelvis anser tio procent i gruppen 25–34 år att det är helt fel medan motsvarande siffra i gruppen över 75 år är 49 procent.

Unga går mot strömmen

Resultatet av årets Alkoholindex och resultatet över tid visar att de unga går mot strömmen och blir mer återhållsamma. Den yngsta åldersgruppen (16–24 år) har ökat sitt indexvärde med 7,4 enheter sedan 2010. Den näst största ökningen finns i gruppen 25–34 år. Gruppens indexvärde är 2018 49,4, en ökning med 4 enheter sedan 2010. Samtidigt som de yngre har blivit mer återhållsamma visar

Alkoholindex att den äldsta gruppen (över 75 år) har blivit mer accepterande över tid. Sedan 2010 har indexvärdet minskat med 6,1 enheter till 80,5.

Män mest tillåtande till berusning

Enligt CAN:s mätningar är betydligt fler män än kvinnor riskkonsumenter av alkohol. Alkoholindex visar att män också har en mer tillåtande attityd till berusning än kvinnor. Mäns indexvärde är 2018 57,1 jämfört med kvinnornas 65,8. Sedan 2010 har dock män blivit något mer återhållsamma, indexvärdet har stigit från 56,0 2010. Kvinnorna, som är mer återhållsamma, har motsatt trend. 2010 var deras indexvärde 67,3, det har alltså minskat med 1,5 enheter.

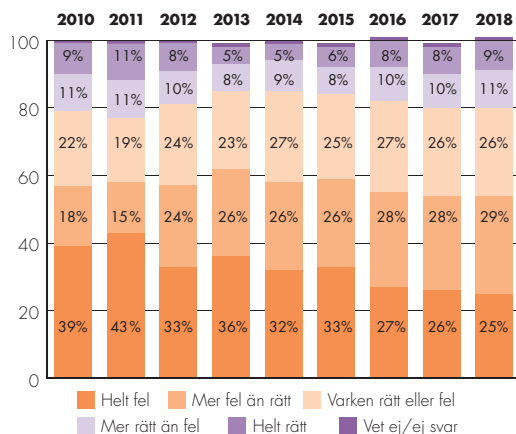
Även om det tidigare har konstaterats att unga uppvisar en utveckling som går mot en mer återhållsam inställning till alkohol är det i de yngre åldrarna som de mest tillåtande attityderna finns. Män i åldrarna 16–29 år och 30–44 år är fortsatt de med lägst indexvärde, 48,3 respektive 49,4. Se Figur 7 sid 9.

Tre attitydgrupper

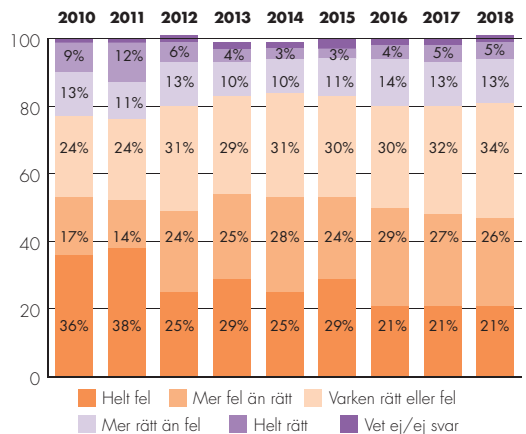
Svaren i Alkoholindex sammanfattas i tre olika attitydgrupper: tillåtande, måttfulla och återhållsamma.

Andelen återhållsamma i årets mätning är den lägsta sedan 2010. I årets Alkoholindex fortsätter gruppen tillåtande att växa, vilket den har gjort de senaste fyra åren, men gruppen är ännu inte lika stor som i Alkoholindex 2010. 44 procent av respondenterna är i attitydgruppen måttfulla, jämfört med 36 procent 2010. Det är den största andelen måttfulla sedan mätningarna startade.

Fråga: Att någon gång dricka så mycket att man mår dåligt dagen efter?

Fråga: Att ge alkohol i present till någon man inte känner så väl?

Tillåtande

Attitydgruppen med tillåtande attityd består av cirka 64 procent män och 36 procent kvinnor. Majoriteten, 70 procent, är under 45 år. Att män är överrepresenterade i denna grupp stämmer väl överens med CAN:s mätningar där betydligt fler män än kvinnor är riskkonsumenter av alkohol. Män har en mer tillåtande attityd och dricker även mer.

75 procent i den tillåtande gruppen uppger att de dricker alkohol vid två eller fler tillfällen per månad. Utöver att svara på hur ofta de konsumerar alkohol får

respondenterna även svara på hur många glas de dricker en typisk dag då de dricker alkohol. I gruppen tillåtande dricker 44 procent av de svarande tre glas eller mer under en sådan typisk dag.

Måttfulla

Gruppen måttfulla är den grupp som är mest jämnt fördelad när det gäller kön. Den består av 52 procent kvinnor och 48 procent män. Även sett till ålder är gruppen relativt jämnt fördelad med respondenter i alla åldrar representerade. Över hälften av alla 45–64-åringar återfinns i denna grupp.

64 procent i den här gruppen dricker alkohol oftare än två gånger i månaden. 11 procent av respondenterna med en måttfull attityd dricker aldrig alkohol. En typisk dag då respondenterna i gruppen måttfulla dricker alkohol, så dricker 52 procent 1–2 glas och 28 procent dricker 3–4 glas.

Återhållsamma

Den sista attitydgruppen, återhållsamma, består av 61 procent kvinnor och 39 procent män. Få personer under 44 år ingår i gruppen där majoriteten, 69 procent, är över 55 år. 25–34-åringarna utgör endast fyra procent av gruppen och är den åldersgrupp som är minst representerad i gruppen återhållsamma.

24 procent av de återhållsamma dricker aldrig alkohol och 25 procent dricker en gång per månad eller mer sällan än så. 62 procent dricker 1–2 glas en typisk dag då de konsumerar alkohol.

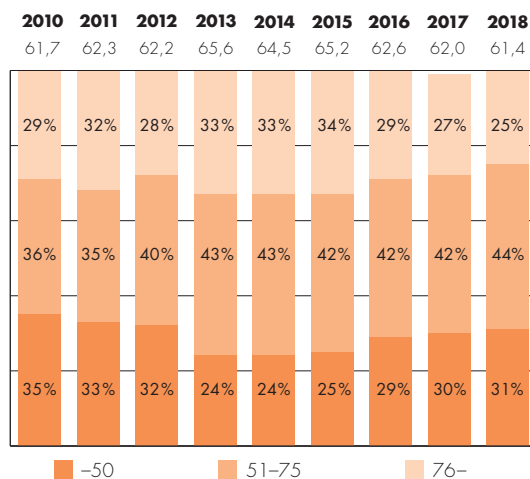

Män har en mer tillåtande attityd och dricker även mer.

Figur 2. IQs Alkoholindex 2010–2018

Skillnader i attitydgrupper

–50 Tillåtande 51–75 Måttfulla 76– Återhållsamma

Figur 3. IQs Alkoholindex 2010–2018

Kvinnor och män

Kön	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Skillnad 2010	Skillnad 2017
Man	56,0	57,0	57,5	60,5	59,9	59,5	58,2	57,3	57,1	1,1	-0,2
Kvinna	67,3	67,5	66,7	70,7	69,3	70,8	67,0	66,8	65,8	-1,5	-1
Total	61,7	62,3	62,2	65,6	64,5	65,2	62,6	62,0	61,4	-0,3	-0,6

Figur 4. IQs Alkoholindex 2010–2018

Åldersgrupper

Ålder	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Skillnad 2010	Skillnad 2017
16–24	46,2	44,2	48,1	53,1	52,2	52,9	54,2	51,9	53,6	7,4	1,7
25–34	45,4	50,4	48,4	52,7	51,7	52,5	50,9	49,6	49,4	4	-0,2
35–44	53,9	55,2	55,7	59,6	56,7	58,7	55,6	54,5	54,5	0,6	0
45–54	62,0	63,3	64,8	65,3	63,5	64,2	59,9	62,1	59,1	-2,9	-3
55–64	70,6	71,3	70,9	73,5	72,8	73,8	70,3	70,3	68,7	-1,9	-1,6
65–74	76,3	78,8	76,4	81,2	79,1	79,2	79,3	78,3	78,0	1,7	-0,3
75–	86,6	85,3	84,1	85,0	84,6	87,0	82,0	80,0	80,5	-6,1	0,5
Total	61,7	62,3	62,2	65,6	64,5	65,2	62,6	62,0	61,4	-0,3	-0,6

Alkoholindex på länsnivå

En djupdykning i Sveriges olika län visar att attityden till alkohol och berusning varierar mycket över landet.

61,4

Västra Götalands län representerar rikssnittet.

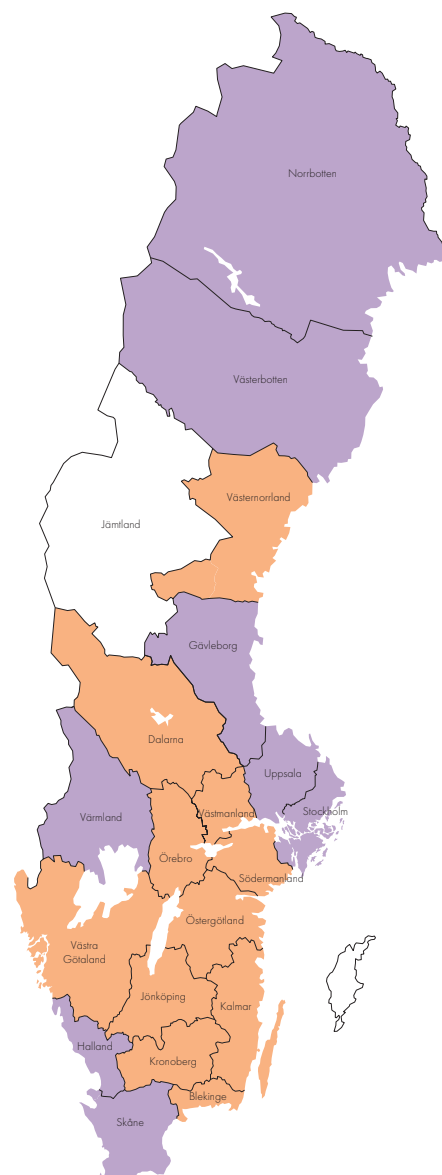
I årets Alkoholindex är det första gången vi kan presentera siffror på länsnivå, dock har vissa län för få intervjuer som underlag för att resultatet ska vara tillförlitligt. Det finns en stor spännvidd mellan länen. Högst Alkoholindex, det vill säga en mer återhållsam eller måttfull attityd till alkohol, har Södermanlands län på 65,3 följt av Jönköpings län på 64,8 och Örebro län med ett indexvärde på 63,8. Hallands län är med ett indexvärde på 56,5 det län med den mest tillåtande attityden till alkohol. Därefter kommer Gävleborgs län och Västerbottens län som båda har 58,8 vilket är det näst lägst indexvärdet. Västra Götalands län representerar rikssnittet med sina 61,4.

Figur 5. IQs Alkoholindex uppdelat på län

Län	Alkoholindex
Blekinge län**	67,9
Dalarnas län	61,9
Gävleborgs län	58,8
Hallands län	56,5
Jönköpings län	64,8
Kalmar län*	63,2
Kronobergs län**	67,1
Norrbottnens län	60,7
Skåne län	60,1
Stockholms län	60,9
Södermanlands län	65,3
Uppsala län	59,8
Värmlands län	60,0
Västerbottens län	58,8
Västernorrlands län*	64,0
Västmanlands län*	62,6
Västra Götalands län	61,4
Örebro län	63,8
Östergötlands län	63,0

* Mellan 90–100 intervjuer

** Mellan 50–89 intervjuer

Mer tillåtande attityd än rikssnittet
I nivå med eller mindre tillåtande attityd än rikssnittet

Gotland och Jämtland har under 50 intervjuer och redovisas ej

Tre trender

Tre trender som framträder i Alkoholindex över tid:

1. Kvinnor mer tillåtande till alkohol
2. Förändrad syn på att bli berusad kring barn och att bjuda minderåriga
3. Mer tillåtande attityd till vardagsdrickande

TREND 1:

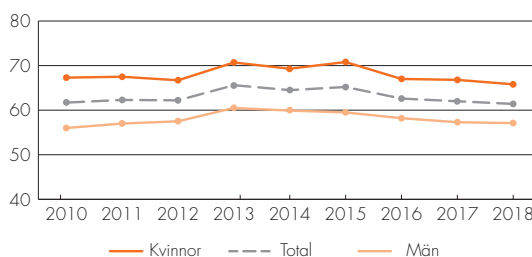
Kvinnor mer tillåtande till alkohol

Att skillnaderna mellan män och kvinnor har minskat är alltså en kombination av en något förändrad syn på alkohol hos båda könen, men främst är det kvinnorna som blivit mer tillåtande.

Inställningen till alkohol skiljer sig åt mellan könen och den skillnaden har minskat över tid. Män har i alla år som mätningarna genomförts haft en mer tillåtande attityd till berusning medan kvinnorna varit mer återhållsamma i förhållande till männen. Den ordningen kvarstår även i årets undersökning men sett över tid minskar skillnaden mellan könen. Sedan den första mätningen 2010 har indexvärdet för respektive kön varierat både upp och ner. 2010 var skillnaden mellan könen 11,3 enheter och 2018 är den 8,7 enheter. Det är den minsta skillnaden sedan mätningarna inleddes.

Figur 6. IQs Alkoholindex 2010–2018
Kvinnor och män

Kvinnornas indexvärde har minskat något mer (-1,5 enheter) än vad männens har ökat (+1,1 enheter) i årets mätning jämfört med 2010. Att skillnaderna mellan män och kvinnor har minskat är alltså en kombination av en något förändrad syn på alkohol hos båda könen, men främst är det kvinnorna som blivit mer tillåtande.

Yngre män allt mer återhållsamma

Det finns tydliga skillnader mellan de olika åldersgrupperna. I den yngsta åldersgruppen, 16–29 år, har både män och kvinnor blivit mer återhållsamma över tid. En tydlig utveckling är att de unga människors indexvärde har ökat med 6,3 enheter sedan 2010, från 42,0 till 48,3. Bland kvinnorna är utvecklingen inte lika stark, men de startade också från högre nivåer. 2010 var indexvärdet 49,6 och 2018 är det 54,8, en ökning med 5,2 enheter.

Även i åldersgruppen 30–44 år syns liknande tendenser, främst bland männen. Sedan 2010 har indexvärdet ökat med 3,8 enheter från 45,6 till 49,4. Sett över tid går alltså denna grupp mot en mer återhållsam syn på alkoholkonsumtion. Bland kvinnorna i motsvarande åldersgrupp har indexvärdet ökat något. Från 58,3 2010 till 58,7 2018, vilket ger en ökning på 0,4 enheter.

Kvinnor över 45 år driver utvecklingen

Den grupp som har den tydligaste utvecklingen mot en mer tillåtande syn på alkohol är kvinnor över 45 år. I gruppen över 60 år är återhållsamheten relativt hög men trenden är ett nedåtgående index. I årets mätning var indexvärdet 80,0, en minskning med 4,2 enheter sedan 2010. Bland männen var motsvarande minskning 0,4 enheter sedan 2010.

Även bland kvinnor i åldern 45–59 år är trenden en mer tillåtande syn på alkohol. Förändringen sedan 2010 är en minskning av indexvärdet med 3,6 enheter till dagens värde på 65,9. Även bland männen i den åldersgruppen har indexvärdet minskat. 2018 års indexvärde är 56,5 jämfört med 59,2 2010.

Figur 7. IQs Alkoholindex 2010–2018
Män och kvinnor i olika åldersgrupper

Kön	Ålder	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Skillnad 2010	Skillnad 2017
Man	16–29	42,0	41,5	44,7	45,8	47,8	48,2	51,2	48,4	48,3	6,3	-0,1
	30–44	45,6	50,2	48,5	53,3	50,7	51,9	47,2	46,7	49,4	3,8	2,7
	45–59	59,2	60,8	60,8	62,0	61,0	61,0	56,8	57,3	56,5	-2,7	-0,8
	60–	72,9	72,7	74,1	77,1	75,5	74,5	74,3	73,4	72,5	-0,4	-0,9
Kvinna	16–29	49,6	50,1	51,5	59,1	54,5	56,2	52,7	53,7	54,8	5,2	1,1
	30–44	58,3	58,9	59,8	63,1	62,0	63,2	60,7	58,2	58,7	0,4	0,5
	45–59	69,5	70,7	70,2	71,7	70,9	73,0	67,2	69,8	65,9	-3,6	-3,9
	60–	84,2	83,1	81,5	84,7	83,0	84,6	81,8	80,5	80,0	-4,2	-0,5
Total		61,7	62,3	62,2	65,6	64,5	65,2	62,6	62,0	61,4	-0,3	-0,6

TREND 2: Förändrad syn på att bli berusad kring barn och att bjuda minderåriga

Allt färre tycker att det är helt fel att bli berusad när barn är med.

Bli berusad när barn är med

En av de frågor som utgör Alkoholindex handlar om huruvida det är rätt eller fel att bli berusad när barn är med. 2018 tycker 50 procent att det är helt fel att bli berusad i sådana sammanhang, det är den lägsta andelen som har uppmätts sedan 2010. Då ansåg 61 procent att det var helt fel. Det innebär dock inte att fler anser att det är helt rätt. Gruppen som tycker att det är helt rätt är i stort sett oförändrad över tid och ligger stadigt runt 2–3 procent. Det har skett en förskjutning från helt fel till fel där allt färre tycker att det är helt fel att bli berusad när barn är med.

Män och kvinnor har olika inställning till vad de anser vara rätt och fel i frågan. I årets mätning är kvinnor mer återhållsamma på denna punkt och 58 procent anser att det är helt fel. Männerna å sin sida är mer tillåtande, i den gruppen anser 42 procent att det är helt fel.

Även sett till de olika åldersgrupperna råder det skillnader. Störst andel som anser att det är helt fel att bli berusad när barn är med är den äldsta åldersgruppen, över 75 år. Där svarar 72 procent av respondenterna att det är helt fel. Även grupperna 65–74 år och 55–64 år har en relativt hög andel som anser att det är helt fel, 69 procent respektive 57 procent.

De som är mest tillåtande i frågan återfinns i åldersspannet 25–54 år. Den yngsta gruppen, 16–24 år, är mer restriktiv om än inte på samma nivå som i grupperna över 55 år. 49 procent av de unga anser att det är helt fel att bli berusad när barn är med.

Bjuda minderåriga på alkohol

I samband med Alkoholindex ställs även ett antal frågor om normer och vad som är rätt och fel i ett antal givna

situationer. En av normfrågorna är huruvida det är rätt eller fel att vid enstaka tillfällen bjuda ungdomar under 18 år i den egna familjen på alkohol.

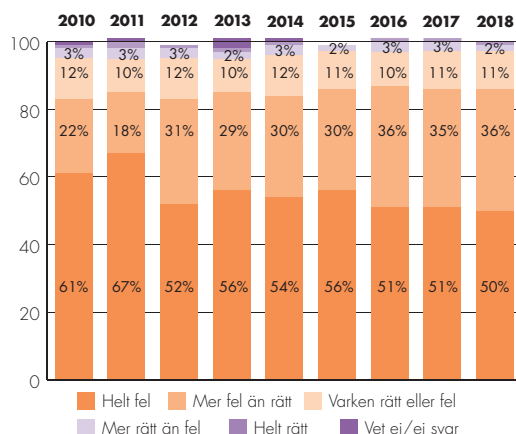
Det finns en tydlig trend att allt färre tycker att det är fel. 2010 ansåg 56 procent att det var helt fel, 2018 är motsvarande siffra 37 procent – en minskning med hela 19 procentenheter. Samtidigt har gruppen som tycker att det är mer rätt än fel ökat. Från åtta procent 2010 till tolv procent 2018.

Sett till kön är det i årets mätning fler män (sju procent) än kvinnor (två procent) som tycker att det är helt rätt att bjuda barn under 18 år i den egna familjen på alkohol. Det är också fler män (14 procent) än kvinnor (tio procent) som tycker att det är mer rätt än fel. I andra delen av skalan är det betydligt fler kvinnor (43 procent) än män (32 procent) som tycker att det är helt fel. Kvinnor är alltså mer restriktiva än män när det handlar om att bjuda.

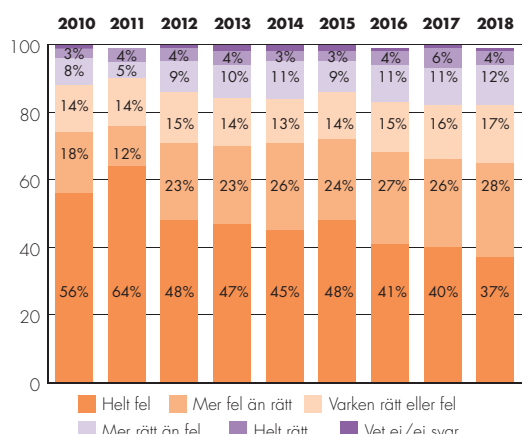
De olika åldersgruppernas inställning i denna fråga skiljer sig också. Generellt går det att säga att med stigande ålder ökar också andelen som anser att det är helt fel att bjuda minderåriga i den egna familjen på alkohol. Undantaget är 25–34-åringarna där 20 procent anser att det är helt fel jämfört med 24 procent i den yngre åldersgruppen under 24 år. I gruppen över 75 år är det 57 procent som anser att det är helt fel.

Frågan är ställd till en grupp som representerar hela befolkningen och inte bara föräldrar, då hade kanske resultatet sett annorlunda ut. Men att allt färre tycker det är fel att vid enstaka tillfällen bjuda barn under 18 år i den egna familjen på alkohol är oavsett ett uttryck för en samhällsutveckling där vi går mot en högre acceptans av alkohol generellt.

Fråga: Att bli berusad när barn är med?

Fråga: Att vid enstaka tillfällen bjuda ungdomar under 18 år i den egna familjen på alkohol?

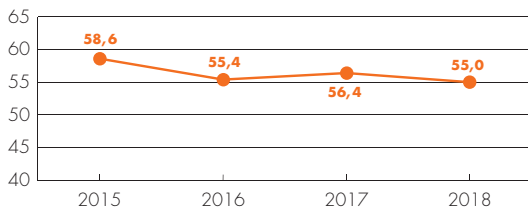
TREND 3:

Mer tillåtande attityd till vardagsdrickande

För att kunna följa attityden till vardagsdrickande över tid skapade IQ Vardagsindex. Årets indexvärde, 55,0, är det lägsta sedan 2015, vilket indikerar att attityden till vardagskonsumtion av alkohol blir allt mer tillåtande. Från 2015 till i dag har indexvärdet minskat med 3,6 enheter.

Trenden mot en mer tillåtande attityd syns både hos män och kvinnor. Bland männen har indexvärdet sjunkit med 2,5 enheter sedan 2015. Kvinnornas indexvärde är generellt sett högre än männens, men minskningen är desto större. 2015 var indexvärdet 62,7 och i årets mätning är det 58,0 – en minskning med 4,7 enheter.

Figur 8. IQs Vardagsindex 2015–2018

Gruppen 25–34 år står för den mest tillåtande attityden

När vi tittar på de olika åldersgrupperna minskar indexvärdet i samtliga grupper med ett undantag, 16–24-åringarna. Det är den enda åldersgrupp där indexvärdet har ökat över tid. Trenden bland unga är att bli mer återhållsam till alkohol i vardagssammanhang, medan trenden bland de äldre är den motsatta. Den största förändringen finns i gruppen över 75 år, där indexvärdet minskat med 11,3 enheter. Det är en dramatisk förändring från 2015 när Vardagsindex var 72,7 till årets mätning på 61,4. Trots den

stora förändringen är denna åldersgrupp fortsatt den mest återhållsamma. 25–34-åringarna är med sitt Vardagsindex på 50,0 den mest tillåtande åldersgruppen och även i denna grupp har attityden blivit mer tillåtande över tid. Sedan 2015 har index minskat med 2,7 enheter.

Alkohol för att koppla av

Vardagsindex består av fem frågor varav en är att ta ställning till hurvida det är rätt eller fel att dricka ett eller två glas vin/öl för att koppla av en vardagskväll. Att se alkohol som ett sätt att slappna av en vardagskväll ger en indikation på vårt förhållningssätt till alkohol. Flera av frågorna i Vardagsindex handlar om alkohol i sociala sammanhang, vid en lunch, middag eller en träff på stan med vännerna. Men att dricka för att slappna av är en annan typ av fråga, då börjar vi röra oss bort från de sociala sammanhangen.

Sett över tid är tendensen att allt färre tycker att det är fel. 2015 ansåg 18 procent att det var helt fel att ta till alkohol för att slappna av en vardagskväll, 2018 är den siffran nere på 13 procent.

12 procent anser att det är helt rätt och den siffran har varit stadig i några år. Men det går en skiljelinje mellan könen. Av männen är det 17 procent som anser att det är helt rätt men bara 8 procent av kvinnorna anser samma sak. Männen är alltså mer accepterande när det gäller att använda alkohol för att koppla av en vardagskväll.

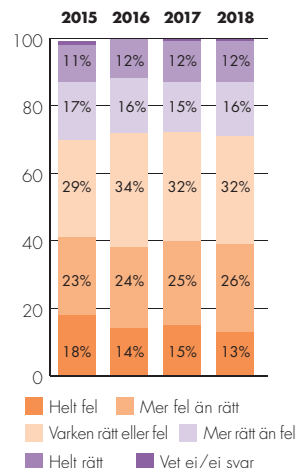
Det råder ingen större skillnad mellan de olika åldersgrupperna. Respondenterna över 75 år är de som är mest återhållsamma i relation till de andra åldersgrupperna, 20 procent anser att det är helt fel jämfört med exempelvis tio procent av 25–34-åringarna, 13 procent av 35–44-åringarna och 16 procent av 45–54-åringarna.

Figur 9. IQs Vardagsindex 2015–2018

Kvinnor och män i olika åldersgrupper

Kön	Ålder	2015	2016	2017	2018	Skillnad 2017	Skillnad 2015
Man	16–29	46,8	48,4	48,7	49,1	0,4	2,3
	30–44	52,4	52,0	47,1	49,4	2,3	-3
	45–59	59,1	57,6	56,9	53,7	-3,2	-5,4
	60–	58,8	59,5	56,9	55,5	-1,4	-3,3
Kvinna	16–29	55,0	54,3	52,0	52,8	0,8	-2,2
	30–44	61,5	60,1	58,8	57,6	-1,2	-3,9
	45–59	65,4	67,2	62,3	60,2	-2,1	-5,2
	60–	67,1	67,7	64,9	60,3	-4,6	-6,8
Total		58,6	55,4	56,4	55,0	-1,4	-3,6

Fråga: Att dricka ett eller två glas vin/öl för att koppla av en vardagskväll

Om undersökningen

IQs Alkoholindex är en årligt återkommande undersökning om attityden till alkohol i Sverige med betoning på berusningsdrickande i olika situationer. Det huvudsakliga syftet är att följa hur synen på alkohol förändras över tid. Hittills har nio undersökningar genomförts.

För att se vilka frågor Alkoholindex baseras på och läsa tidigare rapporter: IQ.se/alkoholindex

Opinionsinstitutet Novus har på uppdrag av IQ genomfört undersökningen. Resultatet är baserat på 4 240 intervjuer med slumpmässigt utvalda män och kvinnor som är 16 år och äldre under en intervjuperiod som är densamma varje år. Tidigare år har cirka 2 000 intervjuer genomförts. Antalet intervjuer har fördubblats inför årets undersökning för att resultatet ska vara nedbrytbart på länsnivå. För att kunna studera skillnader mellan de olika grupperna har bakgrundsinformation om bland annat kön, ålder, utbildning och sysselsättning samlats in.

Syftet är att följa hur svenskarnas syn på alkohol förändras över tid genom att ställa nio frågor och beräkna ett medelvärde av alla svar för att bilda det som kallas Alkoholindex. En mer återhållsam attityd till alkohol resulterar i ett högre indexvärde.

Frågorna ställs som påståenden och svaren anges utifrån en skala där man graderar om man håller med

eller inte. Genom att svara "helt fel" genereras det högsta indexvärdet, medan svaret "helt rätt" ger det lägsta indexvärdet, vilket är den mest tillåtande attityden till alkohol.

Vardagsindex består av fem frågor som ställs som påståenden. Svartalternativen är de samma som i Alkoholindex. 2018 är första gången Vardagsindex utgörs av fem frågor istället för tre. Därför har resultatet från tidigare år räknats om och ändrats. I Vardagsindex för 2014 ställdes enbart tre frågor, resultatet är därmed inte längre jämförbart och redovisas inte.

Efter flera års förarbete med jämförande studier genomfördes ett metodbyte från telefonintervjuer till webbintervjuer inför undersökningen 2016, då det även genomfördes en parallell telefonundersökning för att bekräfta resultaten. Inga signifikanta skillnader mellan telefon- och webbundersökningen har kunnat påvisas på någon mätpunkt inom indexet.

IQ – för ett smartare förhållningssätt till alkohol

IQ verkar för ett smartare förhållningssätt till alkohol. Det gör vi genom att med kunskap och kommunikation skapa medvetenhet, eftertanke och engagemang kring eget och andras drickande, och därmed bidra till att minska alkoholens skadeverkningar i samhället.

Vår vision är ett samhälle där alkoholdrycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada. IQ verkar genom kommunikationsinsatser om alkoholens risker, inspiration genom IQs nätverk som samlar aktörer och goda exempel inom alkoholområdet, samt genom kunskapsspridning om aktuella alkoholfrågor. IQ-initiativet är ett fristående dotterbolag till Systembolaget. Läs mer på IQ.se.

